

O nameravani uredbi jesenskih počitnic v mariborski oblasti.

(K razpravam o osnovnošolskem zakonu.)

Pod tem naslovom je izšel v 16. številki „Učit. Tovariša“ članek tov. S. Mnoljeta iz Slovenjgradca, mimo katerega ne smemo tiho naprej, ampak povedati je treba od vseh strani, da je njegova trditev stvarno objektivna, le podpreti jo je še treba z dejstvi in na ta način dokazati neumestnost take nepedagoške namere prosvetne oblasti.

Ali bo predvidena kaka avtonomna pravica glede ureditve poletnih ali jesenskih počitnic v šolskem zakonu, kadar bo seveda sprejet, se ne ve, ne ve se le toliko, da bo najbrž ostalo mnogo odprtih vprašanj, ki se bodo lahko zavijala v šolsko dobro in tudi v zlo, posebno tam, kjer je govor o takozvanih olajšavah šolskega obiska. Ako se namerava uvesti jesenske počitnice, je jasno, da bo šolski zakon v dotični točki moral imeti odprto pot, da to naknadno vsaka oblast ali morda celo vsaka vas po svoji uvidenosti uredi. Kakšna bo krajevna uvidenost, vemo že naprej, kakšna bo oblastna, se lahko sklepa. Ali bo vodilna misel pri ureditvi upoštevala didaktično-pedagoška načela ali pa „agitatjsko gospodarska“, ali v dobro otroka ali v korist „gospodarskega izkoriščanja“ otrok. Kjer bo večina, tam bo pa zmaga, se bo reklo... Druge poti pri tej rešitvi ni, kakor: ali v povzdigo šolstva enotne poletne počitnice ali pa v nazadnjaštvo šolstva, kakor kdo želi, tu jesenske, tam poletne, kje drugje pa še morda šolska obveznost po prosti volji — bog obvaruj. Tu sta samo dve poti, dobra in slaba, srednje ni!

Kadar pride kaka preureditev na šolskem polju, naj si bo dobra ali slaba, vselej plane ljudstvo, češ, učitelji so krivi, to je že vsak nešteto krat doživel, kdor je na deželi. Dolgo sem iskal vzroke in našel sem jih. Evo vam enega. Pred kakim pol letom je imel v nekem kraju nek poslanec shod in je med drugim povedal prebivalstvu tudi: „Naša stranka in poslanci smo vam kmetom vrnilli zopet jesenske počitnice, katere so vam vzel liberalni učitelj.“ Lepo delajo naši poslanci — to je zblizanje šole in doma — komentirja tu ni treba, naj si ga napravi vsak sam. Vendar bi pa bilo dobro, da bi se javno povedalo, ali je trditev resnična, ali je kdaj učiteljstvo odločilo že kako naredbo ali kaj podobnega. Kakor vem, še do danes učiteljstvo ni imelo odločujoče funkcije, četudi bi marsikje bilo upravičeno. Tu naj vsak sam sodi, če ni šola v političnem zlorabljanju.

V letošnjem šolskem letu smo tedaj po nekaterih šolah mariborske oblasti pričeli s poukom oktobra. Kakšen je bil letošnji začetek in kakšen lanski, o tem hočem podati statistično sliko osnovne šole pri Sv. Ani v Slov. goricah. Treba je omeniti že vnaprej, da izostajanje ni bil vzrok bolezni, ampak le delo. Statistika se nanaša le na 4., 5., 6., 7. in 8. šolsko leto, ker ti otroci se po največ rabijo za delo.

Šolski obisk v % je bil sledeči:

ept.	okt.	nov.	dec.	šolsko leto
33%	56%	75%	78%	1925./26
60%	70%	77%	82%	1926./27.
70%	72%	84%	86%	1927./28.
—%	52%	75%	82%	1928./29.

Kakor razvidno je padel v šolskem letu 1928./29. obisk meseca oktobra tako nizko, kakor še ni bil nobeno izmed štirih šolskih let, pa tudi v novembru in decembru se mi dvignil, kakor bi bilo pričakovati. Boljšega dokazovanja o šolskem obiskovanju menda ni treba. Da je po nekaterih šolah bolje vem, pa tudi vem, da je po nekaterih še slabše.

Dobili smo tudi odlok velikega župana mariborske oblasti, s katerim se ukinja olajšava v oktobru, pa to ni dosti pomagalo. Prišli so se ljudje opravičiti, češ, poslanec se rekli, da smejo biti otroci doma v oktobru. In bili so, bili so dalje v novembru, skoraj dva meseca se nekateri niso prikazali v šoli. Prišlo so kazni, grozen vrišč, kdo je kriv? učitelj, uboga para, on je vajen tega. V nekem tedniku sem čital poziv nekega poslanca, ki poziva prizadete stánke, da bo že on posredoval itd.

Ljudje božji, kakor bi bila šola prisilna delavnica, jetnišnica, ne še nekaj hujšega — čudno zveni, resnično. Pribijem na tem mestu sledeče dejstvo, da sem kmečki sin, rojen v Slov. goricah in bom tedaj tudi razmere dobro poznal in našel tudi vzrok takih posledic in to v alkohol. Zlastno, a resnično! Dokler bo odločeval kričač alkoholist, pogubna šmarnica, tako dolgo bodo slabše šolske razmere in ne bodo se izboljšale dokler ne bo prišel do odločevanja trezen, tih in pameten mož, katerega se pa danes navadno prezre. Nekoč sem vprašal 70-letnega moža, za kakšne počitnice je on, pa mi je povedal, da za nobene in da mu je vseeno, saj otrok spada v šolo, kmet in delavec na polje, vojak pa k vojakom — in najbrž ima mož prav.

Kakšen bo pouk v mesecih juliju in avgustu in koliko je vreden, je že omenjeno v zgoraj navedenem članku. Čudno bo izgledalo, da se bodo „šolarji selileci“, ki služijo po kmetih, selili koncem junija v kraje, kjer bodo šolsko leto končali junija — ko bo pa prišel september, bo pa selitev obratna in imeli bomo „šolarje v šolah le po 8 mesecev in to radi „gospodarskih“ interesov.

Končno še omenim, da se v nobeni oblasti razen mariborske nikdo ne zavzema za preureditev enotnih poletnih počitnic, pa tudi tu v mariborski oblasti ne odloča večina, ampak samo po večini tisti, ki nimajo lastnih

otrok, samo da vpijejo za devet ljudi, kadar so dobre volje v krčmi. Do danes še tudi ni bilo slišati, da bi ta ali oni kmet bil odvisen od šolarja pastirja in da bi gospodarstvo slabo procvetalo pri tistih, ki nimajo šolarja za pastirja in hlapca, a slišalo se je pa že obratno.

Če bo odločil razum, pedagoška načela in ljubezen da dvignemo narod od osnove, ne bo prerekanja, ampak tisto, kar je v korist otroku, to je enotne poletne počitnice.

L. Š.

Splošne vesti.

— **Tovariši! Koncert našega zbora** je v ponedeljek 7. januarja 1929 ob 8. uri zvečer v Unionski dvorani. Zbor bo izvajal najlepše skladbe skladateljev Adamiča, Kogoja, Skerjancja, Grgoševića, Papandopula in Stolzer Slavonskega. Potrebujemo moralne in gnutne podpore. Ne odrecite je nam. Agitirajte za ta koncert med občinstvom ob železnici in pridite, kjer je to možno, tudi sami. Predprodaja vstopnic je v unionski trafiki. Seznanite po sedežih. Prepričani smo, da se nas ne boste sramovali, temveč ponosno rekli: to smo mi!

— **Zopet bomo plačevali v penzijski fond.** V današnji številki prinašamo uredbo o penzijskem fondu, ki se uvede za državno uradništvo v naši državi. Opozarjamo vse učiteljsvo na to uredbo, ker bodo prizadeti z njo vsi.

— **Boj za uredbo o pokojninskem fondu državnih uradnikov.** Značilna je bila dne 30. decembra seja finančnega odbora. Povod je bil člen 21. uredbe o pokojninskem fondu za državne nameščence. Sekcija finančnega odbora je namreč spremenila prvotni predlog finančnega ministra ter k čl. 21. sklenila določitev, v katerem se glasi, da morajo vsi državni nameščenci, ki v letih 1918. do 1923. niso plačevali prispevkov v kak pokojninski fond, za ta leta v novi pokojninski fond sedaj naknadno plačati 4—6% svoje tedanje plače. Ker se je od srbske strani povdarjalo, da so srbijanski nameščenci v teh letih (1918.—1923.) vsi plačevali prispevke v svoje fonde, je jasno, da bi sedaj samo prečanski državni nameščenci morali plačati naknadno tako visoke zneske, ki bi presegali njihovo mesečno plačo. Državni nameščenec, ki je v l. 1918.—1923. imel — recimo — povprečno 500 Din mesečne plače, bi moral za dobo omenjenih 5 let plačati od svoje sedanje plače do 1800 Din. To bi bil hud udarec za vse prečansko uradništvo. Zato je proti tej nameri nastopil prvi zastopnik Jugoslov. kluba posl. Kremžar, ki je poudaril, da je eksperimentov z uradništvom bilo že dovolj. Uradnik mora vendar končno enkrat vedeti, kaj je njegova pravica. Res je, da so srbijanski uradniki v omenjenih letih po večini plačevali prispevke v svoj fond. Toda tudi naši uradniki so plačevali, dokler se je to od njih zahtevalo. Pri nas so obstojali veliki fondi, ki so deloma še na Dunaju, deloma pa že v Beogradu. Ko bi ti fondi še bili, bi naše uradništvo še plačevalo. Ni krivda uradnikov, če teh fondov ni bilo več na razpolago in če od njih nihče ni več zahteval plačevanja. Sicer pa je v oni dobi prečansko uradništvo bilo mnogo slabše plačano kot srbijansko in je že tedaj trpelo krivico. Zato izjavlja, da bo glasoval za predlog ministra, a proti dodatku sekcije. Gjurio Janković se v polni meri strinja s predgovornikom in izjavlja, da bi bila krivica, od prečanov, ki so bili tedaj slabše plačani, terjati sedaj prispevke za deset let nazaj. Tu pa je vstal Mil. Jovanović, ki je povdarjal, da enakost med uradništvom zahteva, da se izterjajo prispevki od prečanov. Srbija je v vojni toliko trpela, da ne gre, da bi sedaj prečanski uradniki uživali fonde, ki so jih znesli skupaj srbijanski uradniki. Predlaga zato, da se sprejme predlog sekcije. Musliman Alić je nato odgovoril, da ne bodo živeli prečanski uradniki na račun srbijanskih kolegov. Saj enakosti ni bilo niti pri plačah; pač pa so bosanski fondji bili preneseni v Beograd. Zato priporoča, da se sprejme predlog Jugoslov. kluba. Minister dr. Subotić izjavlja, da sporni dodatek ni njegov predlog, ampak predlog sekcije, zato ga ne vzdržuje, ampak sprejema predlog, da se ta dodatek črta. (Po „Slovenec“.)

— **Uprava „Učiteljskega Tovariša“** je poslala te dni vsem naročnikom položnice za poravnavo članarine za tekoče poslovno leto 1928./29.

— **Glavna uprava UJU, poverjenišvo Ljubljana** poziva vsa ona društva, ki niso vpisana članski seznamov za tekočo poslovno dobo in ne mesečnih prijav, da to stori takoj, ker bi bila sicer primorana ustaviti pošiljanje listov vsem članom prizadetih društev. Istočasno prosimo za nakazila dolžnih zneskov.

Uprava.

— **Izplačilo uradniških diferenc ter za ostalih pokojnin in invalidnin.** Ker je finančni minister dr. Niko Subotić svojčas obljubil, da bo iz monopolskega posojila izplačal v prvi vrsti obveze, ki jih ima država do invalidov, upokojencev in uradnikov, je postavil finančnemu odboru Narodne skupščine v odobritev „Pravilnik o izplačilu državnih obvez iz prejšnjih let po § 3. zakona o monopolskem posojilu v znesku 22 milijonov dolarjev. Ta pravilnik se glasi: Čl. 1. Prva tranša monopolskega posojila v znesku 5 milijonov dolarjev (280 milijonov dinarjev) naj se uporabi na naslednji način: a) za izplačilo dolžnih invalidskih podpor za čas do 31. marca 1928: 100 milijonov dinarjev, b) za izplačilo neporavnanih pokojninskih prejemkov za čas do 31. marca 1928: 25 milijonov Din, c) ostanek do gornjega skupnega iznosa prve tranše naj se uporabi za izplačilo dolž-

„Srečna zaročenka sem“

pravi razumna Mica. „Zmeraj bom mladostno izgledala, ker RADION prevzema mesto mene najtežje delo v hiši in sicer pranje perila. RADION pere sam in

varuje perilo!“

nih razlik prevedenih in razvrščenih državnih uslužbenecv po zakonu od 31. julija 1923. l. za čas od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924. Čl. 2. V kolikor obveze, označene pod a), b) in c) predhodnega člena tega pravilnika, ne bi bile izplačane iz prve tranše posojila, naj se v isto svrhu uporabi potrebna vsota iz druge tranše posojila. Čl. 3. Po izplačilu obvez, označenih v prejšnjih členih, naj se izplačajo iz donosa tega posojila vse ostale državne obveze, pri čemur naj veljajo naslednja načela: a) Izplačila se naj vrše po najstrožjem kronološkem redu nastanka teh obvez. 2. Razporeditev razpoložljivega iznosa posojila bo izvedla državna direkcija računovodstva in budžeta pri posameznih izplačilnih blagajnah na podlagi zahtev pristojnih naredbodavcev I. stopnje v smislu postopka, ki velja za črpanje rednih proračunskih kreditov. c) Svoje zahteve, na podlagi katerih se bodo dodeljevale potrebne vsote posameznim izplačilnim blagajnam, naj naredbodavci I. stopnje predlagajo generalni direkciji državnega računovodstva in budžeta v globalnih iznosih, ugotovljenih na podlagi predhodno dobavljenih rednih in likvidnih dokumentov, iz katerih je razvidna nedvoumna pravica posameznih terjatev iz plačila iz vsot, ki bodo na razpolago posameznim izplačilnim blagajnam, naj naredbodavci odredjajo na podlagi rednega računovodstvenega postopka. d) Iz donosa tega posojila se imajo ob dospelosti izplačati blagajniški boni, izdani na podlagi čl. 30. finančnega zakona za l. 1928./29., oziroma čl. 33. fin. zakona za l. 1927./28. Ravnotako pa bo izdal minister financ takoj in še preden bodo izplačane naslednje tranše posojila, bone za izplačilo državnih obvez iz prejšnjih let. Ti boni se bodo morali dokončno likvidirati iz donosa posojila od dospelosti, ki bo označena pri izdaji bonov. Čl. 4. Minister financ bo predpisal podrobnosti tehničnega postopanja za izplačila iz donosa tega posojila tako za državne izplačilne blagsjine, kakor za Narodno banko, ter način vknjiževanja izvršenih nalog. Prva tranša švedskega posojila v znesku 5 milijonov dolarjev je bila izplačana Narodni banki.

— **Polovica uradniških razlik bo izplačana takoj.** „Slovenec“ poroča: Sklep finančnega odbora. Sklenilo se je, da bo vsak državni uslužbenec dobil prvo polovico razlike sedaj izplačano. Drugo polovico pa, ko dobimo drugi obrok posojila. Po tem sporazumu se je vršila seja finančnega odbora, ki sta ji prisostvovala ministri Subotić in Barčič. Prvi je govoril Tupanjanin (zemlj.). Zahteval je, da finančni odbor ne dela, ker je vlada v ostavki in ker da zahteva parlamentarizem, da počivajo tudi odbori. Sečero (DS): Finančni odbor je skupščinski odbor, ki dela tudi tedaj, ko je skupščina razpuščena. Ko je vlada predložila pravilnik o

monopolskem posojilu, je dobila za to zaupanje skupščine. Petmilijonsko dolarsko posojilo leži v Narodni banki. Uradniki, invalidi, upokojenci in vsi, ki jim država dolguje, čakajo na plačilo. Mi moramo pravilnik sprejeti, če nečemo nositi odgovornosti za razdelitev posojila. Dragović (RS): Mislim, da je razdelitev denarja nujna. Ostavka od vladarja še ni sprejeta. Iz dnevnega reda naj se odstavi proračun za prosveto in vero. Ta pravilnik moramo sprejeti. Finančni minister: Ob 6. zvečer bo naredba izšla, če se sprejme. Temu je finančni odbor aplavdiral ter nato soglasno sprejel pravilnik v načelu. Za so glasovali tudi zemljoradniki. Za invalide se je dovolilo, da se iz prvega obroka dolarskega posojila takoj izplača 100 milijonov. Gledal bo, da bo komisija izvršila svoje delo ne samo v centru države, ampak tudi izven njega. Tisti, ki jim država dolguje do 5000 Din, bodo imeli prvenstvo. Finančni odbor je soglasno sprejel pravilnik tudi v podrobnostih.

— **Sklep I. polletja in začetek II. polletja na osnovnih šolah v ljubljanski in mariborski oblasti.** Glede sklepa prvega polletja je izšla naslednja okrožnica: Po službeni potrebi, a na osnovi §§ 55. in 56. dok. šol. in učnega reda o ljudskih šolah z dne 29. septembra 1905, štev. 13.700, je ministrstvo prosvete s svojim odlokom O. N. br. 96.550 z dne 10. decembra 1928 odredilo sklep I. polletja in začetek II. polletja na osnovnih šolah v ljubljanski in mariborski oblasti sledeče: 1. na šolah, kjer se začenja šolsko leto s 1. septembrom se konča prvo polletje v soboto pred 1. februarjem, odnosno ta dan, ako pade na soboto, po končanem pouku. Drugo polletje se prične v sredo po zaključni soboti I. polletja, odnosno naslednji dan, ako je ta dan praznik; 2. na šolah, kjer se začenja šolsko leto s 1. oktobrom, se konča prvo polletje v soboto pred 1. marcem, odnosno ta dan, ako pade na soboto, po končanem pouku. Drugo polletje se prične v sredo po zaključni soboti I. polletja, odnosno naslednji dan ako je ta dan praznik.

— **„Zopet nesrečni člen 71.“** Z ozirom na tozadevni članek v 16. številki „Učit. Tovariša“ smo privatno naprosili ugotoviti, da se sedanja uporaba čl. 71. s strani prosvetne uprave ne da primerjati s slučajem prejšnjega režima, pod katerim so se stalna službena mesta na podlagi člena 71. direktno jemala, brez kakih službenih potreb. V toliko po pravljamo članek iz lastne inicijative, ker hočemo biti objektivni in nečemo delati krivice nikomur. — **Uredništvo.**

— **Popravek k tajniškemu poročilu iz seje širjega sosveta.** Končni stavek v poročilu „Odslek za kmetijsko in gospodinjstvo nad. šolstvo“ naj se glasi: „Priredil je 4 tečaje z nad sto udeleženci itd.“

— Iz poverjenjstva. Ker pošiljajo nekateri okrajna učiteljska društva še vedno svoja poročila o društvenem zborovanju v dveh izvidih, jih opozarjamo, da to ni potrebno, kar smo sporočili že v okrožnico. Poročila naj pošljejo društva samo v enem izvidu na poverjenstvo, ki ga pregleda in odda uredništvu »Učit. Tovariš«.

— Anketi proti šundu. V nedeljo, dne 16. pr. m. se je vršila na univerzi v Ljubljani, na inštitutu »Društva slušateljev filozofske fakultete« anketa, ki je razpravljala, kako zavezati razširjanje škodljivega šunda. Bili so navzoči zastopniki mnogih organizacij. Vsi govorniki so se strinjali v enem, da je najnovejši šund, ki prihaja iz Zagreba, našemu narodu zelo škodljiv. Razmotrivalo se je o vseh možnostih, kako preprečiti širjenje te škodljive literature, a ker ni prišlo v tem oziru do nobenega pravega sklepa, je bila sprejeta naslednja resolucija: 1. Ker bo problem književnega šunda rešen šele takrat, ko bo sejanje po njem prenehalo, to je, ko ga narod ne bo več maral, se pozivajo vsi kulturni delavci in vzgojitelji naroda, da se z vso vlogo prizadevajo vcepiti ljudstvu stud in odpor proti takemu nizkotnemu in ničvrednemu štvu. 2. Pozivajo se vse oblasti, naj skušajo doseči, da se nadaljno izdajanje zagrebskega šunda, če mogoče ustavi, že izdane številke pa vzame iz prometa. 3. Ker je zastrupljanje slovenskega ljudstva s knjižnim šundom, ki kvari njegov okus, plemenita čustva in višino njegove izobrazbe, zločin nad našim narodom, naj se sestavi seznam vseh trafik, knjigarn in trgovin, ki to umazano prodajajo in širijo; ta seznam naj se objavi v časopisih, proti prizadetim pa izvaja oster bojkot. 4. Ker pa negativno delo samo ne zadostuje, marveč je treba tudi pozitivnega, zato naj se poskrbi, da dobi narod dovolj pripovednih spisov, ki naj bodo v moralnem oziru neoporečni, vsebinsko miškovni in na višini slovnostnih vrednot. Cena jim bodi nizka in njih razpečevanje med ljudstvom naj se organizira. Če mogoče naj se izdajajo periodično v zvezkih po dinarju. 5. Sestavi naj se odbor iz zastopnikov oblasti in kulturnih društev, ki naj skrbi, da se bodo te resolucije izvajale, ter podvzame še druge energične korake, da se importirani šund zatre ali vsaj omeji.

— Vse tovariše(ice) volonterje(ke) okraja Ljubljana-okolica prosim, da mi takoj javijo, ako reflektirajo na brezplačno pošiljanje »Učit. Tovariš« od strani okrajnega učiteljskega društva do njih nastavitve. Obenem jih vabim, da v bodoče posebej naša zborovanja. — Josip Macarol, Šmartno pod Šmarno goro.

— † Matko Kante. Dne 21. decembra je umrl v Ljubljani Matko Kante, upokojeni okrajni šolski nadzornik. Rojen je bil v Šmarju pri Ajdovščini leta 1856. Že l. 1894. je postal okrajni šolski nadzornik za sezonski okraj in je opravljal to službo polnih 25 let. Leta 1919. pa je moral zapustiti vsled italijanskega pritiska domovino in se je preselil v Jugoslavijo. Tu je dobil mesto okrajnega šolskega nadzornika za ljubljansko okolico in Kamnik. V zaslužen pokoj je stopil leta 1924. Le kratek čas mu je bil odmerjen za oddih, po tako trudopolnem delu. Prekmalu se je vlegel k večnemu počitku, tako bo resnel vsak, ki je poznal tega neumornega delavca. Preostali družini naše sožalje!

— V. diskuzijski sestanek Ped. Centrale se je vršil dne 19. pr. m. na deški meščanski šoli v Mariboru. Predaval je tov. Grčar o »Osnutkih osnovnošolskega zakona«. Kljub temu, da je UJU v tem oziru že zavzelo svoje stališče in tozadevna razmotrivanja učiteljsva na sedanji novi šolski zakon najbrž ne bodo imela več vpliva, vendar smatra Ped. Centrala za nujno potrebno, da učiteljsvo o tem važnem vprašanju tudi še naprej razmišlja ter ga proučava, da ne bomo v bodoče, ko se bodo prej ali slej zopet gradili temelji novega zakona, tako nepriljubljeni kot smo bili tokrat. Učiteljsvo mora samo vedeti, kaj hoče ter fiksirati svoje zahteve jasno in določno. Tov. Grčar je očrtal smoter šole sledeče: »Namen osnovne šole je, da potom pouka in vzgoje navaja učenca k spoznavanju in umevanju sveta, da se kot del prirode in član človeške družbe s pomočjo samovzgoje usposobi za samostojno uveljavljanje. Potom na znanstveni podlagi postavljenega pouka podaja šola otroku možnost za naraven in harmoničen razvoj telesnih in duševnih sposobnosti. Potom vzgoje omogoča otroku gojitev osebnosti in zdravja, uživanje prirode in lepote kakor tudi veščine gospodarskih sil.« Dr. Zgeč pa je v smislu novih pedagoških načel postavil na osnovno šolo kratko sledeči cilj: »Naloga šole je, da z vsem svojim delom pomaga otroku pri razvoju naravnih dispozicij na vsakokratni starostni stopnji do najvišje popolnosti.« Razvila se je živahna debata, v katero so posegali dr. Poljanec, dr. Zgeč, Osterc, Grčar, Hren, Rode i. dr. Končno si je učiteljsvo v splošnem osvojilo drugi predlog. Duh časa nam stavi vzgojiteljem nove naloge, stoletje otroka zahteva nove pojme o vzgoji. Izhodišče vzgoje in pouka bodi otrok in njegov duševni razvoj. Tov. Grčar nadaljuje svoja izvajanja drugo sredo v januarju.

— Razpis učiteljskih služb na osnovnih šolah ljubljanske oblasti. Razpisuje se služba šolskega upravitelja na dvorazredni osnovni šoli v Bevkah, srez Ljubljana-okolica. Prošnje za to službo morajo biti predložene v likem županu ljubljanske oblasti najkasneje do 31. januarja 1929. Razpis služb P. br. 9075/8 z dne 30. novembra 1928, »Uradni list« št. 115 z dne 10. decembra 1928, se izpreminja sledeče: VI. Srez Krško: točka 2. razpis službe šolskega upravitelja v Cerkljah ob Krki se preklicuje, VI. Srez Krško: točka 11. na osnovni šoli v Mokronogu se razpisuje samo

ena služba za učitelja. VI. Srez Krško: točka 12. razpis službe za učiteljico v Radečah pri Zidanem mostu se preklicuje, XIII. Srez Radovljica: točka 6. v Lescah se razpisuje samo služba šolskega upravitelja, razpis službe za učiteljico se preklicuje, XIII. Srez Radovljica: točka 7. razpis službe šol. upravitelja v Lescah se preklicuje.

Samo predsodek je, če kdo misli, da iz rži ni kave. V tisočih rodbinah uživajo ŽIKO brez primesti zrnat kave v popolno zadovoljnost. Seveda je pa treba pri nakupu paziti izrecno na ime »ŽIKA«, ki je zakonito zavarovano.

Priporočam se za vsa slikarska in fotografska dela, povečane slike, pokrajinske razglednice, skupine šolskih otrok, legitimacije i. d. Slikat grem tudi na deželo. Učitelji in dijaki popust. Zahtevajte cenik.

Foto „REKORD“ Joško Šmuc, Ljubljana, Poljanska c. 12

Pokret učiteljic.

— Z Društvo učiteljic v Ljubljani je imelo dne 27. decembra 1928 ob 10. uri na deški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani svoj občni zbor.

Dnevni red: 1. Društvena poročila. 2. Predavanje Alojzije Štebijeve »O pomenu ženskih stanovskih organizacij«. 3. Volitve. 4. Slučajnosti.

1. Predsednica Milka Umbergerjeva otvorila občni zbor »Društva učiteljic«, ki praznuje letos 30-letnico svojega obstoja.

Ker se je proslave ženskih društev ob 10-letnici narodnega osvobodjenja udeležilo tudi naše društvo in je poročalo o svojem delovanju, prečita tajnica Anica Likozarjeva omenjeno poročilo zbranim članicam.

Društvena blagajničarka (Marija Sodnikova) poroča o gmoletnem stanju društva: V tekočem letu je bilo prejemkov 8384/37 Din, izdatkov 1505/40 Din, ostane 6878/97 Din društvenega premoženja.

II. Nato je podala Alojzija Štebijeve v stvarnem in izčrpnem predavanju svoje mišljenja, kako naj se gleda na ženske stanovske organizacije s stališča splošnega ženskega vprašanja:

Glavni princip vsake stanovske organizacije je, da zbere v svojih vrstah vse pripadnice enega in istega stanu brez ozira na spol. Ako tega principa ni mogoče vzdržati, je to smotno dokaz, da v dotičnem poklicu stanovska zavest ni dovolj razvita, da prevladuje v njem racionalistični duh in da je njega etična podlaga še neizklesana. Iz takih neurejenih razmer se kot naravna posledica razvije potreba po stanovskih organizacijah, ločenih po spolu.

Pogrešno bi bilo skozinsko, ako bi te, po spolu ločene organizacije povdarjale one, kar povečava razlike, glavno prizadevanje bi moralo biti ravno v tem, da se deluje v smeri približevanja v smeri onega, kar je skupno. Življenje kaže povsod, da se smatrajo moški ne za relativno, nego za absolutno močnejšo silo od žene in to svoje naziranje prenašajo v vsako svoje udejstvo vanje. Društvo učiteljic po svojem 30-letnem delovanju še ni uspelo, da poruši ta največji in najbolj globoko ukoreninjeni predsodek moških, zato smatrajo učiteljice za potrebno, da imajo svoje stanovsko zastopstvo, čeprav je ta delitev samo na škodo skupnih interesov.

Ko se je »Društvo učiteljic« ustanovilo, niso bile plače učiteljic in učiteljic enake in društvo se je z vsemi silami borilo, da izvaja enakost plač za enako delo. Danes ta neenakost ne obstoji več in s tem je odpadla ena od najmočnejših zaprek na potu k splošni materialni enakopravnosti. Vendar te pridobitve ne smemo niti podcenjevati niti preznejevati. Učiteljice imajo enako izobrazbo kakor učitelji in imajo sposobnost za izvrševanje vseh tudi najvišjih funkcij, ki jih more nuditi učiteljski poziv. Učiteljice pa do danes niso še voditeljice ne na moških, ne na mesečnih osnovnih šolah, niso niti nadzornice, niti ne referentke v državni in samoupravni službi. Vidimo torej, da obstoje važne stanovske funkcije, do katerih učiteljice nimajo dostopa. Ako bi imele trdno vero, da se bodo njihove zahteve v skupni stanovski organizaciji tako upoštevale in ščitile kakor v njihovi lastni, samo ženski, ne bi stremele za tem, da se emancipirajo od vodstva moških.

Prvo in glavno je v vsakem gibanju, da se upošteva dostojanstvo človeka, ki je eno za oba spola in se izraža na zunaj v enakopravnosti vseh dolžnosti in vseh pravic. Posledna ženska stanovska organizacija mora pospešiti razvoj tega vprašanja in izvedbo enakopravnosti v vsakem pogledu.

H koncu bi bilo omeniti še dejstvo, ki nam ženam ni v čast in jemlje ugled našemu udejstvovanju v vsakem organizacijskem gibanju. Žena še ne gre v poklic s celim svojim bitjem, nego ga smatra za nekako prehodno dobo, ki naj bi se končala po njeni tajni želji z moštvi. S feminističnega stališča zagovarjamo in branimo poklic žene kot matere in ga smatramo za najvišnjenični poklic žene, ali istotako moramo kot feministke zahtevati, da vrši žena svoj eksistenčni poklic z vso vdanostjo in vestnostjo, kakor da ne obstoji izven njega noben drugi. Kot zapreka za razvoj stanovske zavesti žene so one, ki smatrajo svoj poklic za provizorično, neprijetno dolžnost ali samo za sredstvo, da si prislužijo priboljšek k drugim dohodkom, ki bi jim že sami na sebi omogočali dostojno eksistenco.

In naloge ženske stanovske organizacije je zopet, da skuša vzgojiti ženo v to smer, da bo vneta pripadnica svojega poklica in bo premišljeno in zavestno sprejela vse konsekvence, ki izvirajo iz pripadnosti h gotove mu poklicu.

Etika poklica bi morala biti že v učenem načrtu učiteljske kot poseben predmet; ker zaenkrat šola prezira to stran izobrazbe, je ne bi smela prezreti nobena stanovska organizacija mladinskih vzgojiteljev, katerih poklic vodi v neposreden stik z narodom.

Ker v danih razmerah za enkrat principa popolne enakopravnosti v skupni stanovski organizaciji popolnoma ni mogoče izvesti, so žene primorane, da se organizirajo v posebnih stanovskih organizacijah, ker ne smejo dopustiti, da se kjerkoli ponižuje njihovo dostojanstvo človeka. Kot svoja prva naloga naj bi smatrale ženske stanovske organizacije, da probudi v ženi stanovsko zavest in jo tako napravi za etično vrednoto.

Predsednica se zahvali gđ. Štebijeve za stvarno in temeljito izvajanje, članice pa navdušeno začno razpravljati, kako naj bi učiteljice usmerile svojo delavnost, da dosežejo svoj smoter. Izrečejo se za sledeče smernice:

1. Ker iz nekaterih okrajev absolutno ni nobenega odziva, je nujna naloga odbora, da z osebnim stikom pritegne tovarišice iz vseh okrajev k sodelovanju za naš program.

2. Za uspešno delo ni odgovoren samo ožji odbor, temveč vse poverjenice, ki naj točno izvrše vse sklepe, pri čemer naj jih podpirajo vse članice.

3. Pri volitvah v delegacijsko zastopstvo UJU naj zahtevajo učiteljice sorazmerno število ženskih delegatov.

4. Učiteljice naj z vso vlogo delujejo pri samoizobraževalni akciji in naj se resno lotijo prirejanja izobraževalnih krožkov.

5. Društvo naj skuša pridobiti naraščaj s tem, da opozori že učiteljske na pokret učiteljic in jim vzbudi zanimanje zanj.

III. V odbor se izvolijo: Umberger Milka, Zupančič Vita, Sodnik Marija, Likozar Anica, Engelman Marija, Skaberne Minka.

IV. Slučajnosti.

1. Natisne naj se poročilo o društvenem delovanju in društveni program. Brošure naj razdele poverjenice po okrajih.

2. Društvo naj protestira proti neprilicnemu in žaljivemu načinu pisanja o učiteljicah v političnih dnevnikih.

Naša gospodarska organizacija.

— g. Učiteljski dom v Mariboru. Izkaz za november in december 1928. Članarina: Šola Polbrežje 140 Din; učiteljsko društvo za Koroški okraj 600 Din; upokojeno učiteljsvo v Mariboru 120 Din; učiteljsvo pri prosv. oddelku v Mariboru 160 Din; šola Mežica 60 Din; Darila: Tov. A. Hren nabral v tov. družbi 60 Din; Kranjc Josip, učitelj v pok., Šmarino ob Paki, 1 obv. 7% inv. posojila a 100 Din; Marija Schweigler, učiteljica v Zg. Polskavi, 1 obv. 7% inv. posojila a 100 Din. Iskrena hvala! — Gospodarska podjetja: zemljišči 14.328/45 Din, grb 1219/25 Din, Prekmurske pravljice 1485 Din, »Šola v nebesih« 77 Din. — Nekateri tovariši(ice) so s članarino za l. 1928. še zaostali. Prosim, naj se spominjajo U. D. vsaj ob novem letu. Vsem tovarišicam(ice) pa, ki so nas podpirali v tekočem letu, želi U. D. v Mariboru prav veselo in srečno novo leto! Pomagajte nam še dalje, da v tem letu sigurno postavimo svoj dom. — M. Kožuh, blagajnik.

— g. Članom Učit. Samopomoči. V teh dneh sem vam razposlal položnice za mesec december 1928. V tem mesecu je društvo izgubilo 6 članov (176. do 181. smrtni slučaj), in sicer Viljem Gebauer, št. Jernej, Neža Levstik, Celje, Franc Podobnik, Maribor, Eliza Zemljik, Maribor, Matko Kante, Ljubljana in Miha Poklukar, Bled. Posmrtnine znašajo 65.330 Din. K članskim prispevkom za 6 smrtnih slučajev sem prilaščal še prispevek za upravno (§ 6.) 4 Din in letnino za leto 1929. (§ 5.) 2 Din, skupaj 6 Din. Skupni znesek za člana znaša: 30 + 6 + 1 (posmrtnina) = 37 Din, za zakonske pare 73 Din. Zamudnikom sem k temu znesku pristel še zaostanek. Prosim vpludno vse članice, da s prejetimi položnicami poravnate vse zaostanke za leto 1928. Pričnite novo leto 1929. — ki naj bi vam bilo srečno! — s čistimi računil — Učit. Samopomoč je imela v l. 1928. — 20 smrtnih slučajev (31 v letu 1927.) in izplačala na posmrtninah 222.465 Din. Danes ima U. S. 2280 članov, posmrtnina znaša 11.400 Din.

Pevski zbor UJU učiteljstva.

— pev. Pevci! V soboto 5. januarja 1929 ob 8. uri zvečer glavna skušnja za koncert. Pogrešati ne moremo nikogar! Prihodnji dan, v nedeljo, je pričetek vaje ob 9. uri dopoldne. Obakrat na učiteljsku. Upoštevajte, da je koncert v ponedeljek 7. t. m. Ne pozabite koncertnih črnih oblek. Odbor.

Stanovska organizacija UJU

Vabila:

— VABILO NA REDNO ZBOROVANJE UČITELJSKEGA DRUŠTVA ZA MEŽIŠKO DOLINO, ki se bo vršilo v soboto, dne 12. januarja 1929 ob 9. uri v šoli na Prevaljah. Dnevni red: 1. Situacijsko poročilo. 2. Predavanje blagajnika UJU v Ljubljani tov. Rado Gruma, o zadružništvu s posebnim ozirom na podeželske razmere. 3. Poročilo o seji širjega sosveta na Zidanem mostu (poročila tov. Doberšek). 4. Samozobrazba (poročila tov. Gačnik). 5. Slučajnosti. — Članil! Pozivamo vas, da se udeležite zborovanja polnoštevilno!

— UČIT. DRUŠTVO ZA MARENBERŠKI OKRAJ. Društvo ima svoj občni zbor dne 12. januarja 1929 ob 9. uri v šoli v Mariboru. Udeležba obvezna. — Odbor.

se neprestano suče okrog solca.

Ravnatoko mirno mine dan ko se pere perilo, če gospodinja izkoristi 7 prednosti, katere ima

— KAMNISKO UČITELJSKO DRUŠTVO zboruje dne 12. januarja 1929 ob 1/9. uri s sledečim dnevnim redom: 1. Pouk materinščine po načelih delovne šole (1. del — elementarni razred) — predava g. sreski referent Lukežič. 2. Situacijsko poročilo. 3. Stanovske zadeve. 4. Predlogi. 5. Slučajnosti.

Poročila:

+ PTUJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 3. decembra v Ptuj.

Situacijsko poročilo. V okraju je 148 učnih oseb. Od teh je včlanjenih v UJU 136. Zborovanja se je udeležilo 105 članov.

To zborovanje je bilo slavnostno. Proslavljala se je 10-letnica obstoja naše države in 100-letnica Tolstoja.

G. nadzornik Gorup je v svojem govoru v glavnih potezah orisal, kako je nastala ujedinjena država kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Nato je pa opisal razvoj našega šolstva in učitelja počeni z avstrijskimi časi. Iz šole, v kateri je poučeval cerkovnik, kadar so mu poslali dopuščali, se je tekom mnogih decenij razvila današnja obvezna šola. Iz primitivnega, neizsolanega cerkovnika, se je postopoma razvil današnji, za svoj poklic usposobljen učitelj — državni uradnik.

Podčrtaval je pomen organizacije v boju za izboljšanje šolstva in položaja učiteljstva. Boj za dobrobit šole in učiteljstva ni končan, zato naj se strne vse učiteljstvo in vrstah UJU, da bo organizacija čim uspešneje vodila borbo in končno dosegla zmago na vsej črti.

Vsled enoglasnega sklepa navzočih se je poslala kraljevskemu domu pozdravna brzojavka.

Tovariš Jančič je v svojem referatu obravnaval Tolstoja kot velikega književnika in vzgojitelja naroda. Tolstoj je ruski človek, ki se je pogledil v bistvo ruske duše. Ni sledil zapadni kulturi, podal nam je v svojih delih bistvo slovanskega življa. Nastel je tovariš velika Tolstojeva dela, orisal njih zgodovino. Tolstojeva dela pripadajo svetovni literaturi.

Samozobrazba. Referirala je tov. Mervičeva o izobraževalnem tečaju v Ljubljani.

Ker se je na oktobrskem zborovanju govorilo o nekakih incidentih v ljubljanskem tečaju, je vse sporne zadeve na kratko pojasnila, nakar je prečitala referat tov. Pahorja, ki ni bil ponatisnjen in ki obravnava pomen krožkov in delo v njih.

V debato, ki se je razvila po končanem referatu, so posegali tov. Musek, Rusjan, Kanclerjeva, Jančič, Peček, Hartman. Debata se je ponajveč sukala o napačnem pojmovanju delovne šole, (zamenjava se namreč z rokotvornim poukom) in pa o napačnem umevanju nacionalizma in socializma.

Točki: Šolska reforma in Izvenšolsko delo se radi nedostajanja časa nista obravnavali.

Slučajnosti. Navzoči sklenejo, da se priredi 60-letnica obstoja Ptujkega učiteljskega društva v maju prihodnjega leta.

Tov. Kanclerjeva pobija v osnutku osnovnošolskega zakona točko o celibatu učiteljic. Ne uvidi zakaj bi bila poročena, zlasti z neučiteljem poročena učiteljica slabša od ostalih tovarišic. Če se pa gode nepravilnosti, če se izkoriščajo položaji mož poročnih tovarišic v nepravih vidikih, so pa temu kriva oblastva, ki to dopuščajo.

Radi poletnega oproščenja poziva tov. Jarc organizacijo UJU, da se postavi tej praksi po robu, kakor tudi glede velikih počitnic, ki so bile do sedaj unificirane, a sedaj pa mariborska oblast dela izjemo.

Tov. Hartman je zato, da poučuj verouk duhovnik, a ne učitelj, ker slednji ima že itak v svojem poklicu dovolj neprilic.

Stroške za zidanje šol naj se ne naprti izključno občinam. Ustanovi naj se v ministrstvu prosvete zadosten fond v to svrhu.

Proti svečanostim koncem šolskega leta se izreka tov. Kanclerjeva, ker so tukajšnje šolske razmere druge kot one v Srbiji.

Tov. Čokl zahteva, da stori UJU primerne korake, da se volonterjem vsaj šteje čas, ki ga v šolski službi kot taki prebijejo, če se jim že neče ali ne more plačati njih delo.